

Методологічні пояснення

Економічно активне населення згідно з концепцією робочої сили – це населення обох статей віком 15-70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів та послуг. Економічно активними вважаються особи, зайняті економічною діяльністю, яка приносить дохід (зайняті), та безробітні. Кількість зазначених категорій та їх характеристики розраховуються на підставі даних вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності (далі вибіркові обстеження), що впроваджені у практику роботи органів державної статистики з 1995р. відповідно до рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП). Зазначені вибіркові обстеження проводяться за місцем проживання населення та охоплюють осіб віком 15-70 років, щодо яких розраховуються оцінки показників економічної активності, зайнятості та безробіття.

Рівень економічної активності визначається як відношення (у відсотках) кількості економічно активного населення у віці 15-70 років до всього населення зазначеного віку чи населення за відповідною соціально-демографічною ознакою.

Зайнятими (за матеріалами вибіркового обстеження) вважаються особи, які:

працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у бізнесі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

особи, які були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (бізнес), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з незалежних від них особисто обставин.

Рівень зайнятості визначається як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення у віці 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення за відповідною соціально-демографічною ознакою.

Безробітні (за методологією Міжнародної Організації Праці (МОП) – особи (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовам: не мали роботи (прибуткового заняття); впродовж останніх чотирьох тижнів активно шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних також відносяться особи, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді; зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу; навчаються за направленням служби зайнятості.

Зареєстровані безробітні згідно з чинним законодавством - це громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів, зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Безробітними визнаються також інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу

Кількісні та якісні характеристики цієї категорії безробітних, а також інформація про потребу в працівниках, працевлаштування незайнятого населення тощо, підготовлені на основі адміністративних даних державної служби зайнятості.

Рівень безробіття (за методологією МОП) визначається як відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної ознаки.

Рівень зареєстрованого безробіття визначається як відношення (у відсотках) кількості безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості (на кінець звітного періоду), до середньорічної кількості населення працездатного віку. З метою здійснення порівнянь з даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності проводиться розрахунок середньої за період (квартал, півріччя, 9 місяців, рік) кількості зареєстрованих безробітних. Відповідний показник рівня безробіття визначається по відношенню до економічно активного населення працездатного віку за відповідний період.

Економічно неактивне населення (поза робочою силою) – особи, які не можуть бути класифіковані як «зайняті» або «безробітні». До складу цієї категорії населення належать учні та студенти; пенсіонери за віком, по інвалідності та на пільгових умовах; особи, які зайняті в домашньому господарстві; особи працездатного віку, які зневірилися знайти роботу; особи, які вважають, що немає підходящої роботи та не знають де і як її знайти; інші особи, які не мали необхідності у працевлаштуванні, а також ті, діяльність яких не відноситься до економічної (виконання громадських обов'язків, благодійна діяльність тощо).

Рівень економічної неактивності визначається як відношення (у відсотках) кількості економічно неактивного населення у віці 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення за відповідною соціально-демографічною ознакою.

Середня тривалість безробіття (за методологією МОП) населення віком 15–70 років – розраховується за матеріалами вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності. Розрахунок показника здійснюється на основі формули середньої арифметичної зваженої, яка застосовується до інформації, повідомленої безробітними респондентами про фактичну тривалість пошуків ними роботи за станом на момент проведення опитування.

Рівень працевлаштування визначається за адміністративними даними державної служби зайнятості як відношення (у відсотках) кількості працевлаштованих осіб до кількості незайнятих, які перебували на обліку в державній службі зайнятості впродовж певного періоду.

Попит на робочу силу на зареєстрованому ринку праці - кількість вільних робочих місць і вакантних посад, про які повідомили підприємства, установи, організації державну службу зайнятості.

Навантаження не зайнятих трудовою діяльністю громадян на одне вільне робоче місце, вакансію розраховано як відношення кількості зареєстрованих у державній службі зайнятості громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, до кількості вільних робочих місць, вакантних посад, заявлених підприємствами, установами та організаціями. При незначних величинах зазначений показник може розраховуватися на 10 вільних робочих місць, вакансій.

Середній розмір допомоги по безробіттю розраховано шляхом ділення суми допомоги по безробіттю, виплаченої за звітний місяць, на середньооблікову чисельність безробітних, які її отримували.

Наступні показники отримані за результатами державного статистичного спостереження з питань статистики праці, яким охоплені суб'єкти підприємницької діяльності, громадські організації, фінансові і бюджетні установи, що використовують найману працю (надалі – підприємства). Зазначеним спостереженням не охоплюються малі підприємства, які згідно Указу Президента від 3 липня 1998р. “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва” звітують за спрощеною системою, а також громадяни-підприємці.

Середньооблікова кількість штатних працівників охоплює осіб, які перебувають у трудових відносинах з підприємством та отримують заробітну плату. У цій кількості не враховуються працівники, які зайняті на умовах договорів цивільно-правового характеру, сумісництва, а також тимчасово відсутні працівники, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках по вагітності та пологах або у додатковій відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством). У зв'язку зі зміною методології починаючи з 2004 року, не охоплюються також особи, які отримують грошове забезпечення (військовослужбовці і особи рядового та начальницького складу).

Цей показник обчислюється в середньому за період (місяць, рік). За звітний місяць обчислюється шляхом підсумовування кількості працівників облікового складу за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні, та ділення одержаної суми на відповідне число календарних днів звітного місяця.

Середньооблікова кількість працівників за рік обчислюється шляхом підсумовування середньооблікової кількості найманих працівників за всі місяці роботи, що минули у звітному році, та діленням одержаної суми на кількість місяців (тобто на 12).

Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому (звільненню) розраховується як відношення кількості прийнятих (звільнених) до середньооблікової кількості штатних працівників.

Вимушена неповна зайнятість характеризує кількість працівників, які прийняті на умовах повного робочого дня (тижня), але були переведені на скорочений графік роботи, а також перебували в неоплачуваних відпустках з ініціативи адміністрації.

Середньомісячна номінальна заробітна плата - нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Вона включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок з доходу фізичних осіб, внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що здійснюють працівники.

До номінальної заробітної плати не відносяться: грошове забезпечення кадрових військовослужбовців та осіб рядового та начальницького складу, виплати, що здійснюються за рахунок коштів фондів державного соціального страхування, оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства, а також відрахування, що здійснюються роботодавцем на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників.

Розраховується шляхом ділення нарахованого фонду оплати праці штатних працівників за звітний місяць (період) на середньооблікову кількість штатних працівників та на кількість місяців у періоді.

Реальна заробітна плата – це показник, який характеризує купівельну спроможність номінальної заробітної плати під впливом змін споживчих цін на товари і послуги і рівня податків та обов'язкових платежів.

Індекс реальної заробітної плати характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним під впливом зміни цін на товари та послуги і ставок податку з доходу фізичних осіб та обов'язкових відрахувань. Визначається діленням індексу нарахованої до виплати номінальної заробітної плати (без урахування податку з доходу фізичних осіб та відрахувань до фондів соціального страхування) на індекс споживчих цін за той же період.

Розрахунок індексу здійснюється відповідно до методики, що побудована на засадах резолюції щодо міжнародних порівнянь реальної заробітної плати, яка прийнята 8-ю Міжнародною конференцією статистиків праці 1954 року.

Довідково:

З аналітичною метою розраховуються відносні показники, що характеризують співвідношення середньомісячної номінальної заробітної плати або середнього розміру допомоги по безробіттю із законодавчо встановленими прожитковим мінімумом для працездатних осіб або мінімальною заробітною платою .

(грудень відповідного року, грн.)

	Мінімальна заробітна плата	Прожитковий мінімум для працездатних осіб
2000	118	287,63
2001	118	331,05
2002	165	365
2003	205	365
2004	237	386,73
2005	332	453
2006	400	505
2007	460	568
2008	605	669
2009	744	744
2010	922	922